

“Makalem Çok İyiydi, Ancak Reddedildi”

Oktay SARI - Nazmi ZENGİN - Said BODUR - Hakkı GÖKBEL

Giriş

Akademik atanma ve yükselmelerde yeni kriterlerin uygulamaya konmasıyla ulusal ve yabancı dergilere gönderilen makale sayısında bir artış olmuştur. Kısa sürede çok fazla yayın yapma isteğinin neticesinde dergilere gönderilen yayınların kalitesinde ciddi bir azalma olduğu gözden kaçmamaktadır. Yayıncılar için bir sorun, kalitesi düşük yayınları mümkün olduğunca elemek, diğer bir sorun ise yayıncılığı devam ettirebilmek için esneklik sınırlarını da fazla zorlamamaktır. Sağlık Bilimler alanında ülkemizde yayınlanan dergilerin % 26'sı (92 tanesi) üniversiteler ya da alt birimleri tarafından, % 6'sı (21 tanesi) hastaneler tarafından yayınlanmaktadır. Yani pek çok üniversite, fakülte ve hastane bir dergi yayınlama gereksinimi hissetmektedir. Bunun sonucunda tıbbi yayın kalitesinde azalma beklentileri ortaya çıkmaktadır. Reddedilen yazıların red gerekçelerinin, araştırmacıların bilimsel durumunu yansıtabileceğini ve danışmanlara da yazı incelemede yol gösterici olabileceğini düşünmekteyiz.

Bu çalışmada Genel Tıp Dergisi'ne gönderilen ve yayınlanması reddedilen yazıların danışmanlar ve editör tarafından red gerekçelerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Genel Tıp Dergisi'ne Ocak 2002-Nisan 2004 tarihleri arasında gönderilen yazılardan yayınlanması uygun görülmeyenlerin reddedilme sebepleri incelendi.

Bulgular

Bu periyotta dergiye 144 yazı gönderilmiştir. Bu yazılardan 77'si araştırma (% 53), 31'i derleme (% 21), 35'i olgu sunumu (% 24), 1'i kısa rapor, 1'i de editöre mektuptur. Yazılardan

Prof. Dr. Oktay SARI, Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi
Prof. Dr. Nazmi ZENGİN, Nükleer Tıp, Göz Hastalıkları
Prof. Dr. Said BODUR, Halk Sağlığı
Prof. Dr. Hakkı GÖKBEL, Fizyoloji Anabilim Dalları

7'si geri çekilmiş, 19'u yazara düzeltme için gönderilmiş, ancak geri dönmemiştir, 13'ü ise değerlendirme aşamasındadır. Geri kalan 105 yazının 50'si (% 48) araştırma makalesi, 26'sı (% 25) derleme, 27'si (% 26) olgu sunumu, 1'i kısa rapor, 1'i de editöre mektuptur. Yazıların 83'ü (% 79) kabul edilmiş, 22'si (% 21) ise reddedilmiştir.

Reddedilen yazıların 12'si (% 55) araştırma çalışması, 7'si (% 32) derleme, 3'ü (% 13) ise olgu sunumudur.

Reddedilen yazıların 13'ünün (% 59) okuyucuya katkısı, orijinalliği ve bilimselliği bulunmamaktadır. 10 yazıda (% 45) başlık, amaç, yöntem, bulgu ve sonuç arasında tamamen ya da kısmen uyumsuzluk vardır. 9 yazıda (% 41) kaynak sayısı yetersiz veya eski ya da kaynak gösterimi hatalıdır. 7 araştırma makalesinde (% 22) istatistik yok ya da hatalıdır. 6 yazıda (% 27) bilgilerde çelişki ya da eksiklik vardır. 6 yazıda (% 27) tartışma yetersizdir. 5 yazıda (% 23) ciddi yazım ve dil hataları bulunmaktadır. 5 (% 23) yazıda belirgin kurgulama hatası bulunmaktadır. 5 yazı (% 23) derginin yazım kurallarına uyulmadan dergiye gönderilmiştir. 4 yazının (% 18) İngilizce özetinde çok ciddi dil hataları olup bunlardan birinde İngilizce özet ve İngilizce anahtar kelime bulunmamaktadır. 3 yazıda (% 14) yöntem hatası vardır. Bilgisayarlı tomografi ile ilgili bir derlemede resim bulunmamakta, bir olgu sunumunda da resim kalitesi çok kötüdür. Bir yazının anahtar kelimeleri ise uygun değildir. 4 araştırma makalesinde şekil, tablo ve grafikler hatalıdır. 4 derleme seminer ve ders notu tarzında hazırlanmış olup yazarın deneyimleri katılmamıştır.

Tartışma

Akademik atanma ve yükselmeler için gerekli şart olan puan kriterlerini tutturabilmek için "durmadan yayınla" prensibiyle hareket eden araştırmacılar hiç hız kesmeden hatta daha da ivmelenerek yayın yapmaya çalışmaktadırlar. Bunun neticesinde de okuyucuya katkısı ve orijinalliği olmayan, bilimsel bir içerik taşımayan yayınlar yayın kurullarını zora sokmaktadır. Seminer ve ders notları, derleme adını alıp sonuna da birkaç kaynak eklenerek dergiye gönderilmektedir. Çalışmamızda incelediğimiz reddedilen derlemelerden bir tanesinde hiç alt başlık bulunmamaktaydı ve konu dağınık olarak yazılmıştı. Düzeltilebilme ihtimalinden dolayı yazı yazara 3 kere gönderildi. Ancak 3 aşamada da belirli bir mesafe kat edilemeyince yazı reddedilmek zorunda kaldı.

Başlık, amaç, yöntem, bulgu ve sonucun iki ya da daha fazlasının aralarında uyumsuzluğu ise işin en kötü yanıdır. Mükemmel bir çalışmada bile bu öğelerden yalnızca birinin uygun olmayan bir ifadeyle yazılması bilimsel değeri azaltmaya yeter de artar bile. Çalışmamızdaki reddedilen makalelerin % 45'inde bu uyumsuzluk göze çarptı.

Sayılmayacak kadar çok atıfta bulunulması bilimsellikten ziyade güvensizliğin bir bulgusu olabilir; ancak az atıfta bulunmak da konuyu yeterince araştırmadan çalışma yapıldığını gösterir. Bir de güncel olmayan kaynak sorunu vardır. Çok yeni makale ve kitaplara bile ulaşmak bile bazen zor olurken (özellikle yerli makale), 50-60 senelik kaynaklara ulaşmak pek kolay olmasa gerek. Barsak parazitleri ile ilgili bir makalede en yeni kaynak 5 yıl öncesine aitti. Bir klinikte yapılan endoskopi sonuçlarının anlatıldığı bir makalede ise 7 kaynak gösterilmişti ve en yeni kaynak 9 yıl öncesine aitti. 1847 yılına ait Almanca bir dergi (Virchow R, Weisses Blut. Und Midztumoren Z Med Ztg 16:15,1847) ve 1929 yılına ait İngilizce bir derginin (Dameshek W, Savitz HA, Arbor B. Chronic lymphatic leukemia in twin brothers aged fifty-six. JAMA 92:1348,1929) kaynak gösterilmesi ise en ilginç örnek. 17 kaynak gösteren bir olgu sunumunda 10 kaynağın dergi isminin bulunmaması da ilginç bir anekdot.

İstatistiğin olmaması ya da hatalı olması tartışma ve sonuç bölümünü tamamen değiştirebilir. 7 makalede bu hata vardı. Yöntemde ki-kare testinin yapıldığını belirten bir makalede ise istatistikle ilgili hiçbir bulguya rastlanmadı. Bir çalışmada 1999-2002 yılları arasında bir hastanede yapılan bir ameliyat grubu ile ilgili veriler, aynı hastanenin 1993-1998 yılları arasındaki verileri (bu bir çalışma olarak yayınlanmış) ile mukayese edilip, yeni çalışmanın başlığına da “metaanaliz” vurgusu yapılmıştı. “metaanaliz” kelimesinin bu kadar hoyratça kullanımı da ilginç bir veri.

Ciddi dil hataları ve yazım kurallarına uyulmaması dile ne kadar önem verildiğini ve yazım kurallarının hangi ciddiyetle okunduğunu göstermektedir. “Bir projeksiyon yöntemi olarak röntgenin...”ifadesi muhtemelen kötü bir çevirinin sonucunda ortaya çıkmış olabilir.

Araştırmacı sadece bilim yapmakla kalmamalı, aynı zamanda bilimi yazmalıdır. Kötü yazım, iyi bilimin yayımlanmasını engelleyebilir veya geciktirebilir.

Atanma ve yükselme kriterlerinin daha makul seviyelerde tutulması, araştırma yöntemleri, istatistik ve bilimsel makale yazmanın doktora ve tıpta uzmanlık sürecinde ders konusu olarak anlatılması kaliteli yayınların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

Kaynaklar

1. Küçük A. Türkiye’de yayınlanan sağlık bilimleri dergilerinin sayısal analizi. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Yılmaz O (Ed), TÜBİTAK matbaası.2003. s.57-70.
2. Day RA. Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır. Altay GA, çeviri. 6.basım. TÜBİTAK.2000 s.XV.